

Закон. 6. Гранатуров В.М. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу / В.М. Гранатуров, О.Б. Шевчук. – К.: Зв'язок, 2000. – 152 с. 7. Десятнюк О.М. Моніторинг податкових ризиків: теорія та практика: монографія / О.М. Десятнюк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – 312 с. 8. Економічна енциклопедія: У 3-х т. – Т3 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 952 с. 9. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / [За ред. Р. Дяківа]. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – 704 с. 10. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. – Львів: Видавництво Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2005. – 714 с. 11. Иванов Ю.Б. Налоговое планирование: принципы, методы, инструментарий: монографія / Ю.Б. Иванов, В.В. Карпова, Л.Н. Карпов. – Х.: ИД “ИНЖЭК”, 2006. – 272 с. 12. Иванов Ю.Б. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування: монографія / Ю.Б. Иванов. – Харків: ВД “Инжсек”, 2007 – 448 с. 13. Иванов Ю.Б. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект: Монографія / Ю.Б. Иванов, О.Л. Єсько. – Х.: ВД “ИНЖЕК”, 2007. – 328 с. 14. Калінеску Т.В. Моніторинг податкових ризиків: навч. посіб. / Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, В.С. Альошкін. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – 240 с. 15. Камінський А.Б. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посібник / А.Б. Камінський. – К.: Вид. дім “Козаки”, 2002. – 120 с. 16. Кузьмін О.Є. та ін. Управління ризиками в інноваційній діяльності: навч.-метод. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак, Н.І. Подольчак. – Львів: Видавництво Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2009. – 176 с. 17. Лук'янова В.В. Економічний ризик: навч. посіб. / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академвидав, 2007. – 452 с. 18. Скрипник А.В. Економічний ризик та ризик в оподаткуванні: навч. посіб. / А.В. Скрипник. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2007. – 112 с. 19. Хохлов Н.В. Управление риском: учеб. пособие для вузов / Н.В. Хохлов. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 1999. – 239 с. 20. Штефанич Д.А. Управління підприємницьким ризиком / Д.А. Штефанич. – Тернопіль: “Економічна думка”, 1999. – 224 с. 21. Экономическая энциклопедия / Науч.-ред. совет изд-ва “Экономика”; Ин-т экон. РАН; Гл. ред. Л.И. Абалкин. – М.: ОАО “Издательство “Экономика”, 1999. – 1055 с.

УДК 658.016 (477)

Р.О. Мошенець

Національний університет “Львівська політехніка”

ПРОБЛЕМИ ПОСТПРИВАТИЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

© Мошенець Р.О., 2010

Визначено проблеми постприватизаційного розвитку підприємств та згруповано чинники, що впливають на приватизоване підприємство.

In the article the problems of after privatizing development of enterprises are certain and factors which influence on a privatized enterprise are grouped.

Вступ. Питання постприватизаційного розвитку є актуальними, оскільки внаслідок здійснення приватизації в Україні сформувалася ціла ланка підприємств, що перебувають на цьому етапі свого життєвого циклу.

Постановка проблеми. Постприватизаційний етап розвитку підприємства характеризується наявністю великої кількості ризиків, що спричиняє наявність великої кількості проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами здійснення приватизації та постприватизаційного функціонування підприємств займалося багато вітчизняних вчених, таких як: О.Д. Рябченко, М.В. Чечетов, В.В. Черноіванов, М.П. Хохлов [3, 4, 5, 6, 8]. Зокрема встановлено: приватизація підприємства являє собою не лише комплекс дій з роздержавлення та передачі підприємства новому власнику, а й включає формування стратегії постприватизаційного розвитку та вивчення його проблематики. Так, В.В. Черноіванов стверджує: «...приватизацію не можна зводити виключно до робіт, пов'язаних зі здійсненням одного або серії правових актів із розпорядження державним майном. Результати проведення приватизації позначаються як на господарській діяльності приватизованих підприємств, трудових відносинах їх працівників, так і на економічній ситуації в країні загалом» [4, с. 4]. Проблеми постприватизаційного етапу визначаються особливостями розвитку підприємства та специфікою функціонування його організаційно-економічного механізму [2, 7].

Формулювання цілі статті. Мета роботи – визначити проблеми постприватизаційного розвитку в Україні, а також виокремити чинники, що впливають на підприємство на постприватизаційному етапі.

Виклад основного матеріалу. Проблеми, з якими стикається підприємство на постприватизаційному етапі, є наслідком хаотичної доприватизаційної підтримки підприємств та стихійного перебігу приватизації підприємств в Україні. Першочерговою проблемою є недосконалість законодавчої бази щодо приватизації та постприватизаційної підтримки підприємств та нестабільність законодавства щодо діяльності приватизованих підприємств. Також непродуманість здійснення перетворень сприяла нагромадженню цілої низки проблем. Негативний вплив постприватизаційного етапу зумовлюється тим, що приватизація підприємств ґрунтувалася на досвіді держав Східної Європи без вироблення конкретної методики для України, внаслідок чого цей процес успадкував всі недоліки. Це призводило до постійних змін способів та умов реалізації приватизаційного процесу на окремих підприємствах, у зв'язку з чим їх подальше функціонування було слабкопрогнозованим. Намагання швидко здійснити перетворення форми власності спричинило неможливість формування «ефективного власника», оскільки критерії вибору були відсутні. Підприємницькі інтереси власника можуть чинити як позитивний, так і негативний вплив на функціонування всього організаційно-економічного механізму. Проте, враховуючи особливості сучасного вітчизняного бізнес-середовища та нерозвинутість культури підприємництва, вплив, який здійснюють підприємницькі інтереси на функціонування підприємства на постприватизаційному етапі, має, як правило, деструктивний характер. Непідготовленість нових власників до управління підприємствами, які зазнали широкомасштабних перетворень, призвела до того, що першочерговим завданням було виживання підприємства, а не продумане реформування його діяльності та розвиток на постприватизаційному етапі. Також значні проблеми спричинило те, що підхід до приватизації підприємств був фактично уніфікований, а розроблений поділ об'єктів приватизації за групами визначав лише стартові умови для здійснення перетворень і не був орієнтований на подальше реформування організаційно-економічних механізмів. Зміни внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства призвели до руйнування зв'язків між підсистемами його організаційно-економічного механізму. Постприватизаційний етап характеризується тим, що підприємство зазнає значного впливу великої кількості ризиків, виникнення яких пов'язане із мінливістю та високим ступенем невизначеності зовнішнього

середовища. Перманентний вплив різних видів кризових явищ спричинив погіршення морально-психологічного клімату в колективах таких підприємств, що в подальшому спричинило відтік висококваліфікованих та досвідчених кадрів.

Постприватизаційний етап розвитку підприємства нерозривно пов'язаний з його адаптацією до ринкових умов. Для оцінки проблем підприємства на постприватизаційному етапі, пов'язаних з адаптацією до ринкових умов, варто класифікувати їх за такими принципами: об'єктним, функціональним, затратним, структурним та часовим, запропонованими С.А. Давимукою [1]. Адаптація приватизованого підприємства до ринкових умов спричиняє такі проблеми: синтетичні та аналітичні (за об'єктним принципом), стратегічні і тактичні проблеми розвитку підприємства (за функціональним принципом), максимально високі затрати та мінімальні (недоцільно малі) затрати (за затратним принципом), проблеми цілей підприємства, інтересів підприємства, системи комунікацій, методів управління (за структурним принципом), першочергові і непершочергові проблеми (за часовим принципом).

Організаційно-економічний механізм підприємства зазнав значних змін внаслідок приватизаційного процесу і ці зміни мають переважно негативний характер. Так, після радикальних змін у функціонуванні підсистем організаційно-економічного механізму підприємство фактично втрачає здатність протистояти деструктивним чинникам внутрішнього та зовнішнього середовищ. Нестабільність законодавчої бази щодо функціонування приватизованих підприємств впливає на стратегічне планування діяльності такого підприємства, внаслідок чого формування стратегічних цілей постприватизаційного розвитку відбувається хаотично, без врахування особливостей цього етапу. Ресурсне забезпечення формується невідповідно до стратегічних цілей підприємства та не відповідає реальним потребам виробничого процесу. Інформаційне забезпечення функціонування підприємств є нерозвиненим, що сприяє зростанню як трансакційних витрат, так і ускладнює зовнішні комунікації підприємства. Дефіцит грошових коштів є перманентною проблемою підприємств на постприватизаційному етапі, що вказує на невідповідність інтересів власника реальним цілям підприємства. Отже, ці чинники визначають подальший постприватизаційний розвиток, який пов'язаний із такими аспектами розвитку підприємства, як фінансовий, виробничий, маркетинговий, кадровий, правовий, соціальний аспекти діяльності підприємства, а також розвиток екологічних стандартів виробництва на підприємстві.

Проте, незважаючи на негативний вплив, постприватизаційний етап може також позитивно впливати на підприємство, що виражається у стимулюванні його розвитку. Отже, чинники, що здійснюють вплив на підприємство, можна класифікувати за характером цього впливу. Чинники, що здійснюють вплив на приватизоване підприємство, діляться на дві групи – чинники, що здійснюють деструктивний вплив на постприватизаційний розвиток, та чинники, що здійснюють конструктивний вплив на постприватизаційний розвиток. Своєю чергою, ці групи чинників поділяються на підгрупи за належністю до зовнішнього чи внутрішнього середовищ приватизованого підприємства. Схематично групування чинників, що впливають на підприємство на постприватизаційному етапі, показано на рисунку.

До чинників, що здійснюють деструктивний вплив на розвиток підприємства на постприватизаційному етапі, належать:

- 1) чинники зовнішнього середовища:
  - нестабільність законодавчої бази;
  - нееластичність податкових схем;
  - жорстка конкуренція в межах галузі;
  - інфляційні процеси;
  - висока вартість кредитних коштів;
  - висока вартість імпорту нових технологій;

2) чинники внутрішнього середовища:

- низький рівень мотивованості працівників;
- ненадійність постачальників та логістичних схем;
- відсутність напрацьованих партнерських зв'язків;
- критичний рівень дефіциту багатьох видів ресурсів;
- неадекватність цілей підприємства його можливостям на постприватизаційному етапі;
- низька якість сировини.

Чинники, що визначають формування та використання організаційно-економічного механізму постприватизаційного розвитку машинобудівних підприємств

Постприватизаційний етап підприємств, незважаючи на свій кризовий характер, може сприяти розвитку підприємства, тобто здійснювати конструктивний вплив на його діяльність завдяки наявності таких зовнішніх та внутрішніх чинників, які здійснюють конструктивний вплив:

1) чинники зовнішнього середовища:

- сприяння державних органів;
- позитивне ставлення споживачів і партнерів;
- доступність інформації про стан галузі;

2) чинники внутрішнього середовища:

- наявність зацікавленого у розвитку підприємства власника;
- реструктуризація боргів підприємства;
- кадрові зміни, перенавчання та перекваліфікація працівників;
- широкі можливості для залучення інвестицій.

Отже, під чинниками, які визначають постприватизаційний підприємства, розуміються істотні об'єктивні явища та процеси, під впливом яких воно змінюється. Чинники, які впливають на організаційно-економічний механізм підприємства на постприватизаційному етапі мають перманентний характер, причому чинників, що здійснюють деструктивний вплив, є значно більше, отож, необхідно це враховувати у разі здійснення стратегічного планування.

Проблеми постприватизаційного розвитку підприємств в Україні визначаються деструктивними та конструктивними чинниками зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства і вимагають вирішення, формуючи організаційно-економічний механізм постприватизаційного розвитку підприємств, який би мінімізував цей негативний вплив.

Висновки. Сьогодні підприємства на постприватизаційному етапі зазнають впливу конструктивних та деструктивних чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ, що, своєю чергою, визначають проблеми функціонування приватизованих підприємств. Відповідно вирішення

проблем постприватизаційного розвитку підприємств полягає у реформуванні організаційно-економічного механізму підприємства та у покращанні його інвестиційної привабливості.

1. Давимука С.А. *Теоретико-методологічні аспекти приватизації і механізми її реалізації в Україні* / С.А. Давимука. – Львів, 1998. – 399 с. 2. Ревенко Н.Г. *Управління ресурсами промислових підприємств в умовах перехідного періоду*. – К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2000. – 255 с. 3. Рябченко О.Д. *Приватизація і оптимізація функціонування промисловості*. – Х.: Основа, 2000. – 358 с. 4. Черноіванов В.В. *Приватизація майна в агропромисловому комплексі*. – К.: Інститут аграрної економіки, 2002. – 270 с. 5. Чечетов М.В. *Основи економіки та організація приватизації в Україні*. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 803 с. 6. Чечетов М.В. *Приватизація: теорія, методологія, практика: монографія*. – К., 2005. – 645 с. 7. Раєвська О.В. *Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі*. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с. 8. Хохлов М.П. *Основи економіки роздержавлення і приватизації: навч. посіб.* / М.П. Хохлов: Міністерство освіти і наук України, Харківський національний економічний університет. – Х.: ХНЕУ, 2008. – 94 с.

УДК 621:658.012.32

М.Ф. Гончар

Національний університет “Львівська політехніка”

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Гончар М.Ф., 2010

Досліджено закономірності раціональної організації розроблення та прийняття управлінських рішень у сфері виробництва продукції машинобудівних підприємств. Запропоновано систему принципів, на яких повинні ґрунтуватися процеси розроблення та реалізації управлінського рішення щодо формування виробничої програми машинобудівного підприємства. Обґрунтовано підхід до визначення прогнозного обсягу реалізації продукції конкретним машинобудівним підприємством іншим підприємствам певної галузі економіки (чи промисловості) у певному регіоні. Запропоновано розповсюдження механізму зворотнього зв'язку на рух горизонтальних потоків інформації у процесі розроблення управлінських рішень.

Research of conformities to law of rational organization of development and acceptance of administrative decisions processes is conducted in the field of production of goods of machine-building enterprises. The system of principles which development and realization of administrative decision processes must be based on in relation to forming of the production program of machine-building enterprise is offered. Grounded going near determination of prognosis volume of realization of products by this machine-building enterprise other enterprises of certain industry of economy (whether to industry) in a certain region. Distribution of mechanism of zvorotnego connection is offered on motion of horizontal streams of information in the process of development of administrative decisions.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Ефективність функціонування суб'єктів господарювання визначається не лише